

Posudek na práci ing. Libora Prudkého Pojetí hodnocení a hodnot jako východisko nového konceptu výzkumu hodnotových struktur.

Předkládaná doktorská disertační práce L. Prudkého se zabývá tématem v sociologii i v jejích odvětvových disciplínách v současnosti velmi aktuální. Aktuálnost práce je umocněna skutečností, že zkoumání hodnot dnes je jedním z významných problémů studia transformačních procesů, které se zdaleka neodehrávají pouze v na první pohled zřejmé rovině ekonomické a politické, ale, snad především, v rovině sociální a kulturní.

Disertace si vytýčila cíle především v rovině teoreticko metodologické, je explicitně východiskem pro vlastní původní autorův nový koncept sociologického výzkumu hodnotových struktur. Tento cíl nesporně naplňuje.

Těžištěm postupu autora je široké zhodnocení dominantních teoretických sociologických konceptů, a to i s významným přihlédnutím k přístupům filosofickým, axiologickým. Co pokládám za velmi významné, že se práce snaží naplnit jeden ze základních principů vymezujících specifiku sociologie jako vědy, a to úsilí o jednotu teorie a empirického zkoumání. Autor rovněž důsledně ctí i další klíčový princip sociologického myšlení, a to komplexnost. Otevírá se rovněž široce pohledům filosofickým, antropologickým, kulturologickým, psychologickým ad. Současně oceňuji, že se vystříhal i přílišné psychologizaci, k níž tematika svádí.

V úzké návaznosti na teoretická a pojmová vymezení druhou cestou, kterou autor zvolil, jsou rešerše výzkumných prací k danému tématu, sekundární analýzy dat výzkumů i vyhodnocení vlastních výzkumných zkušeností. V rovině zpracování dat využil i náročnější postupy (např. konstrukce umělých znaků, vícerozměrné statistické analýzy – zajímavé by bylo uvést, které a s jakou zkušeností). Podotýkám, že jako recenzent práce mám výhodu (možná na druhé straně i handicap) v tom, že léta jsme měl příležitost sledovat výzkumnou práci doktoranda. Že tedy mám představu o

autorově hledání řešení problému v rovině konkrétního empirického výzkumu, které ve vlastní disertační práci nemusí být vždy zcela zřetelně vyjádřeno.

Práce je svým způsobem kritickým přehledem hlavních teoretických a metodologických přístupů, který je podřízen právě tomu, co autor pokládá za přínos vyplývající z tohoto hodnocení, a to již v titulu zmíněné východisko pro vlastní koncept výzkumu.

Z hlediska příspěvku pro další rozvoj vědy lze práci hodnotit jako výrazný impuls pro diskuse a zkoumání hodnotových struktur nejen v sociologii a v tomto tématu s ní velmi úzce svázané sociální psychologii, ale velmi významně i v různých odvětvích pedagogiky a v širokém smyslu nauk o výchově.

Je třeba ocenit široký záběr autora v zahraniční i domácí literatuře i v pramenech zvláště domácí provenience. Bohatě ji v textu využívá a vyhodnocuje. Pokud jde z tohoto hlediska o prezentaci české sociologie zabývající se hodnotovými strukturami, připomněl bych ještě práce Zdeny Čermákové, která v 70. a 80. letech při studiu hodnotových preferencí vysokoškolských studentů se zajímavě na základě empirických šetření zamýšlela nad tím, jaké konkrétní obsahy a významy vysokoškolští studenti hodnotám zvoleným v předkládaných bateriích připisují. Podle mého názoru by bylo užitečné, aby autor i více refletoval (třeba i velmi kriticky) výzkumy Petra Saka, který se rovněž hodnotami mládeže dlouhodobě zabývá. Pozornost by si zasloužily tyto výzkumy také proto, že jejich publikace má v současnosti velký ohlas projevující se v citacích odborníků, ale i v desítkách prací bakalářských a diplomových, a to zejména v oborech sociologie výchovy, sociální pedagogiky, andragogiky atd.

Již jsem zmínil velký význam vlastní dlouholeté empirické výzkumné práce autora pro uváděný „zásobník indikátorů“ a zpracování jím navrhovaného konceptu. Doktorand v práci prezentuje příklad aplikace svého konceptu, jak sám říká v pokusu o výklad hodnotového obsahu jednotlivých konceptů politické filosofie. Možná by bylo během obhajoby na půdě pedagogické

fakulty zajímavé blíže ukázat cesty k tomuto návrhu konceptu, jak vyplynuly ze zkoumání hodnotových struktur vysokoškolských studentů.

Z hlediska formálního oceňuji angažovaný, svižný a čtivý způsob prezentace problematiky, logické a přehledné strukturování práce, kladení otázek i práci s tabulkami a schémata. Drobnou připomínkou tu je, že odkazy na literaturu a prameny uváděné často přímo v textu poněkud souvislé sledování autorových myšlenek ztěžují – uvedení pod čarou na příslušné stránce by prospělo. Ani autor tak pečlivý se nevyhnul překlepům (a to někdy i ve jménech). Toto jsou ovšem jen připomínky dílčí redakční povahy.

Celkově však lze shrnout, a z uvedeného v předchozích odstavcích to vyplývá, že podle mého názoru, který se opírá především o sociologický pohled na problematiku, předložená disertační práce plně splňuje podmínky kladené na doktorské řízení a úspěšné obhájení.

27. srpna 2006

Doc. PhDr. Radomír Havlík, CSc.

